

Free-sopimuksen ABC

VIESTINTÄYÖNANTAJAT VTA ry

SUOMEN JOURNALISTILIITTO ry

LUKIJALLE

Freelancerit ovat lehtitaloille merkittävä erityisosaamista edustava voimavara, jonka merkitys on muuttuvassa mediamaailmassa entisestään vahvistumassa.

Freelancereiden ja lehtitalojen välisissä toimeksiantosopimuksissa on tiettyjä erityispiirteitä, joiden tuntemus on edellytys puolin ja toisin onnistuneen sopimuksen solmimiselle. Haluamme tällä yhteisellä oppaalla opastaa ja tukea osapuolia sopimusneuvotteluiden käymisessä ja sopimusten solmimisessa. Samalla toimimme myös hyvänä esimerkkinä yhteistyölle ja uusiutumislle: Opas on ajantasaistettu painos ensimmäisestä yhteisestä oppaastamme, joka julkaistiin lokakuussa 2002.

Koska toimeksiantosopimuksen sisältöä ei ole laeissa säännelty, se on osapuolten vapaasti sovittavissa heidän omien tarpeidensa mukaisesti. Tämän oppaan liitteenä olevat kauppatajaa osoittavat toimitus- ja myyntiehdot tulevat sovellettavaksi, jos osapuolet eivät muuta sovi.

Toivomme oppaan palvelevan toimeksiantosopimusten osapuolia puolin ja toisin, ja toivotamme onnistunutta ja menestyksekkästä yhteistyötä.

Helsingissä, kesäkuussa 2005

VIESTINTÄTYÖNANTAJAT VTA ry

SUOMEN JOURNALISTILIITTO ry

Toimituskunta:

Anne Jumpponen (VTA)

Petri Savolainen (SJL)

Taitto / kuvitus:

Hannu Marttinen

Painopaikka:

Kirjapaino Oy Merkur

FREELANCER-SOPIMUKSEN ABC

Luku 1

MITÄ FREETYÖ ON?

Lehtitaloille työskentelevistä toimittajista, valokuvaajista ja graafikoista osa on työsuhteisia, osa freelancereita. Rajanvedon kannalta tärkeä on työsopimuslain määritelmä työsuhteesta:

Kyseessä on työsuhde, jos työntekijä sitoutuu tekemään henkilökohtaisesti työtä työnantajan lukuun palkkaa tai muuta vastiketta vastaan työnantajan johdon ja valvonnan alaisena (työsopimuslain 1 luvun 1§).

Jos laissa mainitut edellytykset täyttyvät, kyseessä on työsuhde. Työsuhteen muoto voi vaihdella kokoaikaisesta osa-aikaiseen tai tarvittaessa töihin tulevaan ja toistaiseksi voimassa olevasta määräaikaiseen. Olipa työsuhteen muoto mikä tahansa, työsopimukseen on sovellettava työsopimuslakia. Samalla työsuhteen ehtoihin sovelletaan yleissitovaa lehdistön työehtosopimusta.

Freelancer-sopimuksia voidaan siis tehdä vain silloin, kun toimeksiantajan kumppanina on aidosti itsenäinen osapuoli. Freelancer määrää itse, kenelle, missä ja milloin hän juttunsa tekee, ja hänellä on vapaus tarjota palveluksiaan rajoituksetta eri toimeksiantajille.

Lehden/lehtitalon ja freelancerin välisessä sopimussuhteessa on sovittava monista seikoista, mm. aikatauluista, palkkioista ja tekijänoikeuksista.

Joskus freelancer tekee työn lehden/lehtitalon tiloissa käyttäen sen laitteita. Tällöin on syytä erityiseen varovaisuuteen, jotta vältetään epäselvyydet siitä, onko kyseessä toimeksianto- vai työsuhde.

Toimeksiantosopimuksen sisältö

Toimeksiantosopimussuhteessa sopimuspuolina ovat lehti tai lehtitalo (jäljempänä toimeksiantaja) ja freelancer. Laki ei määrää toimeksiantosopimuksille määrämuaotoa, joten suullinenkin sopimus on pätevä. Kirjallinen sopimus on kuitenkin suositeltava, sillä suullisiin sopimuksiin jää usein aukkoja. Kirjallinen muoto helpottaa myös mahdollisten erimielisyyksien ratkaisua, kun sopimuksen sisältö ei ole osapuolten muistin varassa.

Viestintätyönantajat VTA ja Suomen Journalistiliitto SJL ovat sopineet, että VTA:n jäsenyritysten ja SJL:n jäseninä olevien vapaiden journalistien välisissä freelancer-tehtävissä sovelletaan liittojen välillä sovittuja periaatteita, mikäli muusta ei ole sovittu osapuolten kesken. Periaatteet on kirjattu liittojen välisiin freelancer-tehtävien toimitus- ja myyntiehtoihin, jotka ovat tämän oppaan liitteenä 1. Viimeksi sopimusta on päivitetty 20.5.2005.

Liitot ovat laatineet toimitus- ja myyntiehtojen liitteiksi mallisopimuslomakkeet kertaluonteisesta toimeksiannosta ja pysyvämmästä avustajasuhteesta. Ne ovat hyvä malli muillekin kuin liittojen jäsenille alan freelancer-sopimuksia solmittaessa. Ne ovat oppaan liitteenä 2.

Liitteenä 3 on liittojen yhteinen malli freelancer-työn laskuttamiseen.

Toimeksiantajalla on oikeus saada freelancerilta ostamansa tai tilaamansa aineisto sovitus- ja aikataulussa. Freelancerilla puolestaan on oikeus saada toimittamastaan aineistosta sopimuksen mukainen palkkio. On tärkeää, että sopimuksessa sovitaan myös siitä, miten tekijänoikeudet määräytyvät osapuolten kesken. Asiaa tarkastellaan lähemmin luvussa 2.

Osapuolten sopimusrikkko, virhe tai viivästys tulevat korvattavaksi sopimuksessa määritellyin tavoin. Jos osapuolten välille tulee erimielisyyksiä, eikä niihin löydy sopimuksesta selkeää ratkaisua, erimielisyyden ratkaisemisessa voivat auttaa yleiset sopimusoikeudelliset periaatteet ja oikeuskäytäntö, em. sopimuksen vakiintunut tulkinta tai osapuolten vakiintunut käytäntö. Kirjallisen sopimuksen perusteella on helpompi ratkoa erimielisyyksiä, vaikka sekään ei elävässä elämässä voi kokonaan poistaa erimielisyyksien mahdollisuutta. Suulliseen sopimukseen vetoavalla on nimittäin näyttötaakka siitä, mitä on sovittu. Jos vastapuoli riitauttaa sopimuskumppaninsa väitteen, ollaan usein hankalien ristiriitojen äärellä.

Mahdollisten erimielisyyksien selvittely ohjataan toimitus- ja myyntiehdossa aloittamaan ostajan ja tekijän välisillä neuvotteluilla. Käytännössä näissä neuvotteluissa on usein ollut avuksi lehtitalon toimituksellisen henkilöstön edustajien asiantuntemus.

Osapuolten asema toimeksiantosopimuksessa

Freelancer vastaa itse eläke- ja sosiaaliturvansa sekä lomiansa järjestämisestä, joten toimeksiantaja ei maksa suorittamastaan palkkiosta eläke- eikä sosiaaliturvamaksuja tai lomakorvauksia. Nämä työn sivukulut on otettava huomioon palkkiosta sovittaessa. Ennakonpidätyksen toimeksiantaja suorittaa vain, mikäli freelancer ei esitä ennakkoperintärekisterinotetta.

On molempien sopimuspuolten etu, että em. seikat käydään läpi sopimusta tehtäessä. Näin voidaan välttää myöhempiä riitaisuuksia sopimuksen luonteesta, eikä freelancerille tule myöhemmin yllätyksenä esim. eläketurvan puutteellisuus. Asioita tarkastellaan lähemmin luvussa 3.

Luku 2

TEKIJÄNOIKEUDET

Tekijänoikeudet koskevat toimeksiantoja, jotka ylittävät teoskynnyksen. Tekijänoikeudet jaetaan taloudellisiin ja moraalisiin oikeuksiin. Taloudellisiin oikeuksiin kuuluu toisaalta tekijänoikeuden haltijan yksinoikeus määrätä teoksen kappaleen valmistamisesta (esimerkiksi kopiointi) ja toisaalta yksinoikeus saattaa teos yleisön nähtäville (esimerkiksi painetussa tai verkkolehdessä). Moraaliset oikeudet liittyvät tekijän persoonan ja teoksen omaperäisyyden kunnioittamiseen ja ovat pääsääntöisesti luovuttamattomia oikeuksia.

Tekijänoikeus on sopimuksenvaraista oikeutta. Laissa ei ole erityisiä määräyksiä siitä millaisia sopimuksia toimeksiantajan ja freelancerin on tekijänoikeusasioissa tehtävä. Osapuolten on itse määriteltävä, mitä oikeuksia luovutetaan sekä sovittava millä ehdoilla, millä hinnalla ja missä laajuudessa tämä tapahtuu.

Tärkeää on, että tekijänoikeuden käytöstä keskustellaan heti ensimmäisessä sopimustilanteessa riittävän laajasti, jotta voidaan välttää myöhemmin syntyvät epäselvyydet ja tulkintaongelmat.

Liittojen suositus

Viestintäyönantajat ja Journalistiliitto ovat sopineet alan kauppataivaksi muodostuneista "Freelancer-tehtävien toimitus- ja myyntiehoista". Liittojen free-sopimuksessa todetaan, että mikäli muuta ei osapuolten kesken ole sovittu, noudatetaan tekijänoikeuden luovutuksessa sopimuksen viidennen pykälän mukaista normaaliluovutusta.

Liittojen sopimusehtoja päivitettiin 20.5.2005. Tässä yhteydessä myös tekijänoikeuksia koskevat määräykset kirjoitettiin osin uudelleen. Kyse on sopimustekstin selkiyttämisestä, jolla ei muutettu määräysten sisältöä.

Sopimusehtojen mukaan toimeksiantaja saa käyttää aineistoa ensijulkaisun jälkeen uudelleen painetussa lehdessä. Myös toimeksiantajan oma nettikäyttö on mahdollista ilman uutta sopimusta ja lisäkorvausta. Teos voidaan luovuttaa edelleen muille viestimille, jos luovutus ei koske vain yksittäisen freelancerin tuotantoa. Riippumatta siitä, mitä oikeuksia luovutetaan, tekijällä on oikeus käyttää aineistoa näyttelyissään ja kokoomateoksissaan sekä muissa näihin rinnastettavissa käyttöyhteyksissä, kuten esimerkiksi työnäytteenä.

Tekijänoikeuksista sopiminen muuten

Mikäli toimeksiantaja ja freelancer ovat sopineet tekijänoikeuksista toimitus- ja myyntiehdosta poikkeavasti, tehty sopimus syrjäyttää liittojen laatimat vakioehdot.

Teoksen tekijänoikeus voidaan luovuttaa kokonaan tai osittain. Tekijänoikeuden luovutuksia on tulkittu oikeuskäytännössä suppeasti. Luovutuksensaajalle siirtyvät siis vain ne oikeudet, joiden siirtymisestä on selvästi sovittu. Lisäksi tekijänoikeuksia luovutettaessa on syytä muistaa laissa oleva erikoismääräys, että se, jolle tekijänoikeus on luovutettu, ei saa muuttaa teosta eikä luovuttaa tekijänoikeutta edelleen, ellei toisin ole sovittu. Siksi toimeksiantajan ja freelancerin välillä on erikseen syytä todeta, onko kyseessä oikeus teoksen muuttamiseen tai sen luovuttamiseen tai myymiseen kolmannelle osapuolelle.

Tekijänoikeuden keskeiset käsitteet:

Kaikki oikeudet tarkoittaa sitä, että freelancer "katkaisee suhteensa" teokseen. Toimeksiantajalle siirtyvät kaikki taloudelliset oikeudet teokseen. Tässä yhteydessä on selvyyden vuoksi syytä erikseen todeta oikeus luovuttaa teos edelleen kolmannelle sekä määritellä muuttamisoikeuden rajat.

Kertajulkaisuoikeus merkitsee sitä, että toimeksiantaja saa yhden kerran julkaista teoksen. Yleensä tällöin on sovittu se yhteys, missä julkaiseminen tapahtuu, sekä julkaisun laajuus. Kertajulkaisuoikeus oli liittojen sopimusmallin pohja ennen vuoden 1994 sopimusta. Monet sopimukset tehdään edelleen kertajulkaisuoikeudella, mutta nykyisin asiasta on erikseen mainittava.

Yksinoikeudella tarkoitetaan sitä, ettei freelancer voi luovuttaa teosta muille käyttäjille.

Jatkuva/vapaa käyttöoikeus antaa oikeuden käyttää teosta tai kuvaa haluttuun tarkoitukseen useampia kertoja. Se ei sisällä edelleenluovutus- eikä muunte-loikeutta.

Kun freelancer tarjoaa teostaan toimeksiantajalle, hänen on yleisen tavan mukaisesti kerrottava, onko se jo aikaisemmin julkaistu. Yleisimmin asia koskee tietenkin valokuvia, jotka saattavat olla peräisin freelancerin arkistosta. Yleisen käytännön mukaan teoksen ensimmäisellä ostajalla on teokseen myös **ensijulkaisu-oikeus**, vaikka sitä ei ole erikseen todettu.

Käytännössä esiintyy erilaisia yhdistelmiä edellä mainituista luovutusmuodoista. Toimeksiantajan ja freelancerin on siksi syytä sopia mahdollisimman tarkoin luovutuksen laajuudesta. Esimerkiksi nettikäytöstä olisi syytä sopia erikseen.

Toimitus- ja myyntiehtosopimuksen mukaan luovutuksen laajuus vaikuttaa luovutettavan teoksen hintaan.

Luovutuksen laajuudesta riippumatta on hyvän tavan mukaista, että freelancer tietää, missä hänen aineistoaan käytetään.

Kolmannen oikeudet

Alan eettisiä sääntöjä käsittelevissä Journalistin ohjeissa on säännös haastateltavan oikeuksista:

"Haastateltavalla on oikeus saada ennakolta tietää, millaisessa asiayhteydessä hänen lausumaansa käytetään. Hänelle on myös kerrottava, jos haastattelua voidaan käyttää useammassa välineissä. Haastateltavan tulee aina saada tietää, onko keskustelu tarkoitettu julkaistavaksi vai ainoastaan tausta-aineistoksi."

Toimeksiannon yhteydessä on siten aiheellista sopia erikseen siitä, kuka informoi haastateltavaa/kuvattavaa jutun/kuvan mahdollisesta uudelleenkäytöstä muissa jakelukanavissa kuin niissä, joissa se ensimmäiseksi julkaistaan.

Luku 3

POIMINTOJA FREELANCETYÖN VIRANOMAISASIOISTA TOIMEKSIANTAJALLE JA FREELANCERILLE

TOIMINTAMUODON VAIKUTUS ENNAKONPIDÄTYKSEEN

Freelancerverokortti

Freelancerverokortin käyttäminen on monille yksinkertaisin tapa hoitaa toimintamuotoon liittyvät pulmat. Se sopii useimmille aloittaville freelancereille, myös ei-yrittäjänä eli sähköisen median työsuhdefreenä toimiville sekä lähes kaikille lehdistön freelancereille, joiden toiminta ja kulurakenne ovat yksinkertaista. Jälkimmäistä ryhmää edustavat mm. säännöllisesti lehtitaloille juttuja kirjoittava ja niiden tekijänoikeuskorvauksista ansionsa saava, kotona työskentelevä YEL-vakuutettu freelancer, jolla ei ole huomattavia ammattikuluja.

Freelancerverokortissa olevaa pidätysprosenttia sovelletaan kaikkiin freelancerin saamiin palkkioihin ja työkorvauksiin. Verokorttia ei tarvitse antaa alkuperäisenä toimeksiantajan säilytettäväksi, verokortin esittäminen tai valokopio riittää. Ilman sitä ennakonpidätys on 60 prosenttia.

Freelancer liittää veroilmoitukseensa lomakkeen 15, jossa selvitetään freelancerina toimivan tulot ja tulon hankkimisesta aiheutuvat kustannukset. Lomakkeen täyttöohjeesta selviää mm. mitkä tulot ovat veronalaisia ja mitkä verovapaita. Toimeksiantaja maksaa ennakonpidätykset verovirastolle viimeistään pidätyksen toimittamista seuraavan kuukauden 10. päivänä.

Ennakkoperintärekisteri

Freelancer voi halutessaan hakeutua verottajan ennakkoperintärekisteriin. Tällöin toimeksiantaja maksaa laskun ilman ennakonpidätystä. Freelancer maksaa verot ennakkoina suoraan verottajalle.

Rekisteriin voi liittyä joko henkilönä tai yrityksenä.

Kaikissa toimintamuodoissa - luonnollisesta henkilöstä osakeyhtiöön - freelancerin on hakeuduttava sinne itse.

Ilmoittautuminen ennakkoperintärekisteriin tapahtuu yrityksen perustamisilmoituksella: Y1 + liite 1 (osakeyhtiö ja muu yhteisö), Y1 + liite 2 (osuuskunta), Y2 (avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö) tai Y3 (yksityinen elinkeinonharjoittaja tai luonnollinen henkilö).

Tietoa ennakkoperintärekisteristä löytyy osoitteesta www.vero.fi/vero-ohjeet.

Lomakkeet löytyvät osoitteesta www.ytj.fi.

ARVONLISÄVERO

Teksti ja kuvitus ovat verotonta, valokuvat verollista

Alv-rekisteriin kuuluva perii toimeksiantajalta arvonlisäveron lisäämällä alvilliseen myyntiin 22 prosenttia. Vero tilitetään valtiolle kuukausittain kuun 15. päivä. Vastaavasti toimeksiantaja voi vähentää freelancerin perimän arvonlisäveron suoraan omassa verotuksessaan läpikulkueränä. Arvonlisäverollisuus ratkeaa kaupan kohteen mukaan. Freelancerin toimintamuodolla ei ole vaikutusta arvonlisäverollisuuteen.

Arvonlisäverolain 45 §:n mukaan sellainen ei-työsuhteessa tehty työ, jossa syntyy tekijänoikeudellinen teos, ei ole arvonlisäverollista.

Kirjoittavan toimittajan tekemä lehtijuttu eli sen tekijänoikeuden luovutus on tämän rajauksen piirissä, ja siten arvonlisäverollisuuden ulkopuolella. Samoin alv-vapaata on piirroskuvien tekijänoikeuden luovutus. Taittaminen ja kokonaisen julkaisun toimittaminen taas kuuluvat arvonlisäveron piiriin, sillä ne tulkitaan palvelun myynniksi. Myös valokuvat ovat arvonlisäverollisia.

Arvonlisäverolliseksi ilmoitaudutaan täyttämällä verotoimistosta saatava perustietolomake ja toimittamalla se verovirastoon. Verottaja merkitsee asianomaisen alv-rekisteriin.

Vähäinen toiminta

Laissa on vähäisen toiminnan rajaus, 8 500 euroa vuodessa. Jos verovuoden arvonlisäverollinen myynti jää sen alle, ei arvonlisäveroa tarvitse laskuttaa.

Jos 8 500 euron raja kuitenkin ylittyy, freelancer joutuu maksamaan veron takautuvasti tilikauden alusta viivästysseuraamuksineen. Freelancerin on ikävä maksaa niitäkin arvonlisäveroja, joita ei ole toimeksiantajalta perinyt, sillä niitä ei voi jälkikäteen laskuttaa. Alv-velvolliseksi voi hakeutua vapaaehtoisesti, vaikka liikevaihto on alle 8 500 euroa tilikaudessa.

Arvonlisäveron piiriin ei pääse hakemuksestakaan, jos työ ei lain mukaan ole tämän veronalaista!

ALV-velvollisuuden alarajaan liittyvä huojennus

Arvonlisäverotuksessa tuli voimaan 1.1.2004 alkaen verovelvollisuuden alarajaan liittyvä huojennus. Huojennus koskee kaikkia yritysmuotoja.

Huojennus määräytyy tilikauden verottoman liikevaihdon perusteella. Niiden verovelvollisten, jotka eivät ole kirjanpitovelvollisia tai joiden verokausi on kalenterivuosi, tilikautena arvonlisäverotuksessa pidetään kalenterivuotta.

Niille verovelvollisille, joiden tilikauden liikevaihto on enintään 8 500 euroa, palautetaan kaikki tilikaudelta maksetut arvonlisäverot.

Ne verovelvolliset, joiden tilikauden veroton liikevaihto on yli 8 500 euroa mutta alle 22 500 euroa (v. 2005), saavat huojennuksen, jonka suuruus määräytyy seuraavasti:

$$\text{vero} - \frac{(\text{liikevaihto} - 8500) \times \text{vero}}{14\,000}$$

Huojennusta haetaan takautuvasti, vuoden 2004 osalta aikaisintaan vuoden 2005 alussa.

ALV-laskituksen vaatimukset

Myös alv-laskituksen vaatimukset muuttuivat 1.1.2004 lähtien. Freelancerin laskituksen kannalta ohjeistus ei tuonut merkittävää uutta, sillä mm. tämän oppaan liitteenä olevassa liittojen laskumallissa on eritelty alvillinen ja alviton myynti, ja nollaverollisen myynnin perusteena on laskussa mainittu lehtijuttujen tekijänoikeusluovutus.

Lainmuutoksen johdosta ALV rek. -merkintä on poistunut. Freelancer, joka ei ole merkitty arvonlisäverollisten rekisteriin, ei saa mainita veron määrää tai kantaa laskussaan.

Ns. vähäisten laskujen (loppusumma on enintään 1 000 euroa), joihin valtaosa freelancereiden laskuista menee, merkinnöiksi riittävät vähimmillään

- 1) laskun antamispäivä,
- 2) myyjän nimi ja arvonlisäverotunniste (Y-tunnus),
- 3) myytyjen tavaroiden määrä ja luonne sekä palvelujen luonne (esim. lehtijutun tekijänoikeusluovutus) ja
- 4) suoritettavan veron määrä verokannoittain tai veron peruste verokannoittain.

Nollaverokannan alainen myynti ilmaistaan merkinnällä "Alv 0%" tai laskussa voi-

daan vaihtoehtoisesti mainita se arvonlisäverolain säännös, johon verottomuus perustuu esim. tekijänoikeusluovutuksissa 45 §.

Verohallitus on antanut 30.6.2003 ja 20.2.2004 ohjeet laskumerkintävaatimuksista.

Lisätietoja osoitteesta: www.vero.fi/vero-ohjeet.

MATKAKULUT JA PÄIVÄRAHAT

Liittojen free-sopimuksen mukaan toimeksiannon suorittamiseen liittyvät suoraanaiset kulut ja kustannukset sisällytetään eriteltyinä palkkioon. Siten toimeksiantoon liittyvät tavanomaiset matkakulut otetaan huomioon palkkiota määrittäessä. Tämä menettely on ensisijainen.

Laskuun on syytä eritellä varsinaisen palkkion lisäksi eri kulujen osuus. Näin freelancer pystyy verotuksessaan kohdistamaan kulunsa oikeisiin toimeksiantoihin oikean suuruisina.

Tavanomaista suurempien matkakulujen korvaamisesta ja mahdollisesta ennakkomaksusta on aina syytä sopia erikseen toimeksiannosta sovittaessa. Toimeksiantaja voi ostaa matkaliput suoraan freelancerille. Tällöin maksaja vähentää matkakulut omina kuluinaan.

Toimeksiantaja voi myös maksaa ilman ennakonpidätystä freelancerille matkalippujen hinnat, taksit, hotellit ym. kulut todellisten kustannusten ja tositteiden mukaan.

Verovähennykset poikkeavat toisistaan

Vuoden 2001 alusta tuloverolain (TVL) mukaan verotettavat (= freeverokorttilaiset ja ennakoperintärekisterissä olevat luonnolliset henkilöt) ja elinkeinoverolain (EVL) mukaan verotettavat freelancerit (= ammatinharjoittajat ja yritysmuodossa toimivat freelancerit) ovat päivärahojen ja kilometrikorvausten osalta olleet erilaisen verovähennykäytännön kohteena.

Verotussäätelyssä yrittäjät siirrettiin niiden korkeampien vähennysten piiriin, joissa palkansaajat ovat perinteisesti olleet.

Sen sijaan journalisteista verokorttifreet ja ennakoperintärekisterissä olevat luonnolliset henkilöt jäivät muita pienempien entisten ns. yrittäjävähennysten piiriin. Samalla tavoin kävi metsätalousyrittäjille.

Verottaja on antanut matkakustannusten korvausten vähentämisestä ohjeen helmikuussa 2001. (Ohje nro 518/349/01 23.2.2001 liikkeen ja ammatinharjoittajien sekä maatilatalouden harjoittajien matkakustannusten vähentäminen.)

Ohje ja päivärahat löytyvät osoitteesta www.vero.fi/vero-ohjeet.

Päivärahat ja matkakustannusten korvaukset vuonna 2005

	TVL:n mukaan verotettava (v. 2004 vähennys)	EVL:n mukaan verotettava
osapäiväraha (työmatka yli 6 tuntia)	10,50 euroa	14,00 euroa
kokopäiväraha (työmatka yli 10 tuntia)	19,50 euroa	30,00 euroa
kilometrikorvaus	0,21 euroa	0,40 euroa
ateriakorvaus	7,50 euroa	7,50 euroa

Mikäli freelancerin ajokulut ovat suuremmat kuin verottajan määrittämät kilometrikorvaukset, on hänen varauduttava selvittämään verotuksessa, että kuluja on vastaavasti. Esim. omasta autosta täytyisi esittää polttoaine-, huolto-, vakuutus- ja mahdolliset pääomakulut. Ajopäiväkirjan lisäksi tarkka kirjanpito autokuluista on tällöin tarpeen.

Mikäli laskelmia korkeammista kuluista ei ole, verottaja hyväksyy lain mukaiset "automaattivähennykset". Jos näitä korkeampia päivärahoja tai kilometrikorvauksia on kuitenkin maksettu, katsotaan ylittävä osa verotettavaksi tuloksi.

SOSIAALI- JA ELÄKETURVA

Freelancerin koko sosiaaliturva perustuu nykyään YEL-vakuutukseen

Freelancer vastaa itse vakuuttamisesta!

Työsuhteisessa työssä työnantaja on velvollinen järjestämään työntekijän eläkemaksun (journalisteilla joko TEL- tai Tael-järjestelmän kautta; vuoden 2007 alusta työntekijän eläkelaki TyEL:n kautta).

Silloin kun kyse ei ole työsuhteisesta työstä vaan lehdistön freelancereiden tapaan toimeksiantosopimukseen perustuvasta työstä, eläke- ja sosiaaliturva järjestetään YEL- eli yrittäjien eläkelain mukaan. YEL-vakuutus on otettava toimii sitten free-verokortilla, ammatinharjoittajana toiminimellä tai ilman tai yritysmuodossa.

Pakollisen YEL-vakuutusmaksun suuruus on vuonna 2005 alle 53-vuotiaalla 21,4 prosenttia yrittäjän vahvistetusta YEL-työtulosta. Yli 53-vuotiaalla se on 22,6 %. Siten esimerkiksi 42-vuotiaan toimittajan 500 euron työtuloa vastaava eläkemaksu on 107 euroa. Vastaavasti 30 000 euron työtulosta eläkemaksuihin kuluu 6 420

euroa. Ensi kertaa YEL-vakuutuksen ottava saa vakuutusmaksuista tuntuva alennuksen määräajaksi.

YEL-vakuutus on otettava, kun lain tarkoittama yritystoiminta on kestänyt neljä kuukautta.

Yrittäjän työtulo ilmoitetaan YEL-vakuutusta otettaessa ja periaatteessa sen suuruuden saa määrittellä vakuutuksenottaja. Lain mukaan eläkkeen perusteeksi vahvistettavan työtulon pitää vastata vähintään sitä palkkaa, joka vieraalle olisi samasta työstä maksettava. Työtulolla hinnoitellaan yrittäjän työpanos yritystoiminnassa.

Jos työtulo jää alle lain mukaisen alarajan (v. 2005 se on 5658,27 euroa vuodessa eli 471,52 euroa kuukaudessa), freelancerin toiminta ei kuulu pakollisen YEL:n piiriin.

Yrittäjäeläkevakuutuksen suuruudesta ja maksujärjestelyistä freelancer sopii yrittäjäeläkkeitä hoitavan eläkevakuutusyhtiön kanssa. Sen hän voi valita useista vaihtoehdoista. Vakuutusehdot ja -hinnat ovat yhtiöillä samat, koska työeläkevakuuttaminen perustuu lakiin.

YEL-vakuutus on freelancerin koko sosiaaliturvan perusta!

YEL-vakuutus kattaa freelancerilla kaiken lakisääteisen ja pakollisen sosiaaliturvan. YEL-vakuutus antaa freelancerilla turvan vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta. Lisäksi eläkkeeseen oikeutettu perheenjäsen saa perhe-eläkkeen freelancerin kuollessa.

Vuoden 2004 alusta myös ns. Kela-etuudet kuten sairausvakuutuslain mukainen sairauspäiväraha ja äitiys-, isyys- ja vanhempainraha ovat määräytyneet YEL-työtulon mukaan. Siksi on tärkeää, että freelancerin eläkevakuutus on oikealla ja riittävällä tasolla.

YEL:n taso vaikuttaa myös yrittäjän työttömyysturvaan. Suomessa asuvalla, työssä olleella työttömällä työnhakijalla on oikeus saada Kelan työttömyyspäivärahaa (peruspäiväraha), jos hän täyttää työssäoloehdon. Yrittäjän työssäoloehto täyttyy, kun hän on toiminut yrittäjänä vähintään kaksi vuotta työttömyyttä edeltäneiden neljän vuoden aikana ja yritystoiminta on ollut riittävän laajaa. Tämä tarkoittaa, että yrittäjän YEL-vakuutuksen tulo on ollut koko ajan vähintään 710 euroa kuukaudessa eli 8 520 euroa vuodessa. Peruspäivärahassa yrittäjän työssäoloehtoon

voidaan lukea yrittäjätoiminnan lisäksi palkansaajan työssäoloehdon täyttävä työ kahden viime vuoden ajalta.

Ansiosidonnainen työttömyysturva on freelancereille ongelmallinen, sillä voimassaoleva lainsäädäntö estää palkansaajakassoja, kuten Journalistien työttömyyskassa, vakuuttamasta yrittäjäjäseniä. Kaksi yrittäjäkassaa (www.syt.fi ja www.ayt.fi) Suomessa on, mutta niiden kriteerit päivärahojen saannille ovat merkittävästi korkeammasta jäsenmaksusta huolimatta palkansaajakassoja huonommat. Näistä syistä johtuen vain äärimmäisen harva freelancer on liittynyt yrittäjäkassoihin.

Freelancer ei maksa erillisiä sosiaaliturvamaksuja, työttömyysvakuutusmaksuja tai ryhmähenkivakuutusmaksuja.

Kaikki lakisääteisen YEL-vakuutuksen maksut ovat vähennyskelpoisia joko yrityksen tai yrittäjän omassa verotuksessa.

Jos freelancer haluaa täydentää vanhuuseläkettään, hän voi ottaa lisäksi yksilöllisen eläkevakuutuksen. Näiden veroetuja ollaan kuitenkin heikennetty ja toisin kuin YEL-vakuutus, nämä vakuutukset eivät anna turvaa työkyvyttömyyden varalle eivätkä perhe-eläketurvaa vakuutetun kuollessa hänen omaisilleen.

YEL:n joustomalli vuoden 2005 alusta

Vuoden 2005 alusta lähtien freelancerilla on mahdollisuus kohentaa tulevaa eläkettään lisämaksun avulla. Ylimääräinen maksu voi olla enintään pysyvän maksun suuruinen koko kalenterivuodelta. Tässä tapauksessa eläketurva kaksinkertaistuisi tuon vuoden osalta.

Korotetun maksun on oltava vähintään 10 prosenttia pysyvää maksua suurempi. Alennus saa olla puolestaan 10 - 20 prosenttia vakituisesta maksusta. Freelancer saa parantaa eläketurvaansa lisämaksun avulla vaikka joka vuosi. Alennuksen käytölle on sen sijaan tiukemmat rajat. Sen saa enintään kolmena kalenterivuonna seitsemän viimeksi kuluneen vuoden aikana.

Jos freelancer ei halua maksaa lisää myös seuraavana vuonna, vakuutusmaksu perustuu aikaisemmin vahvistettuun YEL-tuloon, eli palataan jälleen normaaliin vakuutusmaksuun. Uudistuksen jälkeen joustaa siis vain vakuutusmaksu; ei vakituisesti vahvistettu työtulo.

Uusi joustavasti määräytyvä vakuutusmaksu ei vaikuta myöskään freelancerin sairausvakuutuksen päivärahan määrään. Se lasketaan vahvistetusta työtulosta. Yrittäjäeläkkeen määrä pienenee, jos vakuutusmaksut jäävät rästiin. Rästiin jääneet maksut voi suorittaa viiden vuoden ajan, niinpä vuonna 2005 voi vielä hoitaa vuoden 2000 maksut.

Lisätietoja YEL-vakuuttamisesta saa eläketurvakeskuksesta www.etk.fi.

FREELANCER-TEHTÄVIEN TOIMITUS- JA MYYNTIEHDOT

1. Soveltamisala

Allekirjoittaneet liitot ovat sopineet, että Viestintätyönantajat VTA:n jäsenyritysten ja Suomen Journalistiliiton jäsenenä olevien vapaiden journalistien välisissä freelancer-tehtävissä sovelletaan jäljempänä sovittuja periaatteita, mikäli muusta ei ole kirjallisesti osapuolten kesken sovittu.

Freelancer-journalisti, jäljempänä tekijä ja tiedotusväline, jäljempänä ostaja, voivat käyttää näiden toimitus- ja myyntiehtojen liitteinä olevia mallisopimuslomakkeita toimeksiannosta tai pysyvämmästä avustussuhteesta sovittaessa. Toimitus- ja myyntiehtojen 3., 5. ja 8. kohtia noudatetaan myös tarjotun aineiston osalta.

Aineistolla tarkoitetaan toimeksiannon kohteena olevaa ja julkaistavaksi tarkoitettua tekijänoikeudellista tai muuta materiaalia.

Näiden toimitus- ja myyntiehtojen mukaisista toimeksiannoista sovittaessa otetaan huomioon, että tekijä on itsenäinen yrittäjä tai ammatinharjoittaja, joka vastaa eläke- ja sosiaaliturvansa sekä lomiansa järjestämisestä. Ne sisällytetään tekijän ja ostajan välillä sovittuun kokonaispalkkioon.

Toimeksiannon suorittamiseen liittyvät suoranaiset kulut ja kustannukset sisällytetään eriteltyinä palkkioon.

Palkkiossa otetaan erikseen huomioon ostajalle luovutettavien käyttöoikeuksien laajuus, mikäli se poikkeaa näistä myyntiehdoista.

2. Toimeksiannosta sopiminen

Toimeksiannosta tehdään ostajan ja tekijän välillä sopimus, mikäli mahdollista kirjallisena.

Toimeksiannosta sovittaessa määritellään sen kohteena olevan aineiston laatu, laajuus, valmistumisaika, hinta ja muut mahdolliset toimeksiantoon sisältyvät ehdot.

3. Myyntihinta ja sen suorittaminen

Myyntihinta on tekijän ja ostajan välillä sovittu palkkio. Mikäli palkkiosta ei ole

sovittu, on palkkio tekijän veloittama käypä hinta. Sen määrittelyssä otetaan huomioon toimeksiannon laatu, laajuus ja se, että tekijä on itsenäinen yrittäjä tai ammattiharjoittaja.

Maksuajasta sovitaan osapuolten kesken toimeksiannon yhteydessä. Jollei muuta ole sovittu, noudatetaan tekijän käyttämää maksuehtoa ja kohtuullista viivästyskorkoa. Laskutus tapahtuu ostajan saatua ja hyväksyttyä toimeksiannon edellyttämän valmiin aineiston.

Osapuolten kesken voidaan erityisestä syystä sopia ennakkomaksusta, joka vähennetään lopullisesta palkkiosta.

4. Este ja viivästys

Mikäli toimeksianto osoittautuu tekijästä riippumattoman, ennalta-arvaamattoman ylivoimaisen esteen johdosta mahdottomaksi suorittaa, on tekijällä oikeus kohtuulliseen korvaukseen hänelle kertyneistä kuluista.

Mikäli toimeksiannon suorittaminen viivästyy ylivoimaisesta esteestä johtuen, tulee tekijän välittömästi ilmoittaa asiasta ostajalle toimeksiannon jatkamisesta tai keskeyttämisestä sopimiseksi. Mikäli toimeksianto keskeytetään, sovitaan tekijälle mahdollisesti syntyneiden kulujen korvauksesta.

Mikäli toimeksiannon toteuttaminen viivästyy tekijästä johtuvasta syystä, on ostajalla tehtävän kannalta olennaisen viivästymisen sattuessa oikeus vahingon korvaukseen. Korvauksen määrä ei kuitenkaan voi ylittää sovittua tai kohtuullista palkkiota.

Mikäli ostaja tai tekijä peruuttavat tai keskeyttävät toimeksiannon toisesta osapuolesta riippumattomasta syystä, on peruutukseen tai keskeytykseen syytön osapuoli oikeutettu syntyneiden kulujen ja vahingon korvaamiseen, kuitenkin enintään sovittujen tai kohtuullisen palkkion rajoissa.

5. Ostajan oikeudet toimeksiannon kohteena olevaan aineistoon

Toimeksiannosta sovittaessa osapuolet sopivat aineiston käyttöoikeuksien laajuudesta.

Jos toisin ei sovita, käyttöoikeudet ovat seuraavat:

Ostajalla on aineiston ensijulkaisuoikeus ja vapaa käyttöoikeus.

Ostajalla on oikeus luovuttaa aineisto edelleen vain, jos luovutuksen kohteena on kustantajan tietovarantoon perustuva uusi tuote toteutus- ja jakelutavasta (lehdet, digitaaliset tallenteet, on-line yhteydet ym.) riippumatta, eikä yksinomaan nimetyn freelancerin tuotanto.

Ostajalla on yksinoikeus aineistoon tekijän tietoon saatettujen käyttötarkoitusten

edellyttämässä laajuudessa.

Ostajalla on oikeus editoida aineistoa vain hyvän tavan ja vallitsevan toimituksellisen käytännön mukaisesti.

Oikeus tilauksesta valmistettuun valokuvaan kuuluu tilaajalle, jollei toisin ole nimenomaan sovittu. Valokuvaaja saa kuitenkin yleiseen tapaan panna kuvan näytteille mainostarkoituksessa, mikäli tilaaja ei sitä kiellä.

Valokuvaamalla valmistetun muotokuvan tilaajalla on, vaikka valokuvaaja on pidättänyt itselleen oikeuden kuvaan, oikeus antaa lupa muotokuvan ottamiseen sanomalehteen, aikakauskirjaan tai elämäkerralliseen kirjoitukseen, jollei valokuvaaja erikseen ole pidättänyt itselleen oikeutta kieltää sitä.

Tekijällä on oikeus tulla nimen ja esittelyn yhteydessä mainituksi vapaana journalistina kussakin käyttöyhteydessä vallitsevan käytännön mukaisesti.

Riippumatta siitä, mitä oikeuksia luovutetaan, tekijällä on oikeus käyttää aineistoa näyttelyissään ja kokoomateoksissaan. Lisäksi sovitaan tarvittaessa erikseen originaalien arkistoinnista. Se osapuoli, jonka haltuun materiaali jää, on velvollinen huolehtimaan siitä asianmukaisesti.

6. Puutteellinen tai virheellinen suoritus

Mikäli suoritettu toimeksianto on puutteellinen tai virheellinen, ostaja voi ilman eri korvausta edellyttää kohtuullisessa ajassa sen korjaamista tai täydentämistä sopimuksen mukaiseksi.

Mikäli puutteellista tai virheellistä aineistoa ei aikataulusyistä voida korjata tai täydentää ja se jää sen vuoksi julkaisematta, ei ostaja ole korvausvelvollinen, jos virhe on olennainen ja tekijän olisi pitänyt se ymmärtää.

7. Toistuvat toimeksiannot

Mikäli ostajan ja tekijän välillä sovitaan toistuvista tai useista peräkkäisistä toimeksiannoista, voivat osapuolet huolimatta siitä, ettei heidän välillään vallitse työsopimussuhdetta, sopia, että tekijä pidättäytyy myymästä ostajan tilaamaan aineistoon rinnastettavaa aineistoa kilpaileville viestimille.

Toistaiseksi voimassa olevan, toistuvia toimeksiantoja sisältävän toimeksiantosuhteen irtisanomisesta voidaan tarvittaessa erikseen sopia osapuolten kesken. Irtisanomisajaksi suositellaan 2 kuukautta.

8. Erimielisyyksien ratkaiseminen

Toimeksiantosuhdetta koskevissa erimielisyystapauksissa osapuolet ensin neuvottelevat keskenään.

Toimitus- ja myyntiehtojen tulkinnasta johtuvat erimielisyydet ratkaistaan ostajan kotipaikan alioikeudessa, jollei osapuolten kesken sovita, että asia saatetaan välimiesoikeuden käsiteltäväksi.

Mahdolliseen välimiesoikeuteen nimeää kumpikin allekirjoittanut liitto yhden edustajan. He yhdessä valitsevat välimiesten puheenjohtajan.

9. Voimassaolo

Nämä toimitus- ja myyntiehdot ovat voimassa toistaiseksi. Sopimus voidaan puolin ja toisin irtisanoa kolmen kuukauden irtisanomisajalla.

VIESTINTÄTYÖNANTAJAT VTA

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

Liite 2

OHJEISTO JA SOPIMUSMALLIT VTA-SJL FREELANCER-TEHTÄVIEN TOIMITUS- JA MYYNTIEHTOJEN SOPIMISEKSI

I OHJEISTO

Toimeksiannon ehdot sovitaan mikäli mahdollista kirjallisesti ottaen huomioon seuraavat seikat:

1. Sopimuksen kohteena olevan aineiston

- laatu
- laajuus
- valmistumisaika

2. Myyntihinta

Myyntihinta on osapuolten välillä sovittu palkkio. Siitä sovittaessa otetaan huomioon journalistin asema itsenäisenä yrittäjänä, joka vastaa eläke- ja sosiaaliturvansa sekä lomiansa järjestämisestä. Nämä sekä toimeksiannon suorittamiseen liittyvät suoranaiset kulut ja kustannukset sisällytetään eriteltyinä myyntihintaan. Mikäli myyntihinnasta ei ole sovittu, on palkkio tekijän veloittama käypä hinta, jonka määrittelyssä otetaan huomioon edellä todetut tekijät.

3. Maksuaika

Maksuajasta sovitaan toimeksiannon yhteydessä. Jollei muuta sovita, noudatetaan tekijän käyttämää maksuehtoa ja kohtuullista viivästyskorkoa. Laskutus tapahtuu ostajan hyväksytyä valmiin aineiston.

4. Este ja viivästys

Osapuolten välisen sopimuksen osana noudatetaan VTA-SJL myyntiehtojen 4. kohdassa määriteltyä menettelyä.

5. Ostajan oikeudet kaupan kohteena olevaan aineistoon

Toimeksiannosta sovittaessa osapuolet sopivat käyttöoikeuksien laajuudesta. Jollei toisin sovita, määräytyvät oikeudet VTA-SJL toimitusehtojen 5. kohdan mukaisesti.

6. Puutteellinen tai virheellinen suoritus

Osapuolten välisen sopimuksen osana noudatetaan ostajan ja tekijän välillä VTA-SJL myyntiehtojen kohdassa 6. määriteltyä menettelyä.

7. Sovittaessa toistuvista toimeksiannoista voidaan osapuolten välillä sopia VTA-SJL myyntiehtojen 7. kohdan tarkoittamista menettelytavoista.

II SOPIMUSMALLI A YKSITTÄINEN TOIMEKSIANTO

_____ ostajana ja _____ tekijänä

ovat sopineet VTA-SJL freelancer-tehtävien toimitus- ja myyntiehtojen mukaisesti seuraavaa:

1. Sopimuksen kohteena oleva aineisto on

laadultaan _____

laajuudeltaan _____

Aineiston valmistumisaika on _____

2. Myyntihinta on _____

3. Maksuaika on _____

4. Ostajan oikeudet

Ostajan oikeudet määräytyvät VTA-SJL toimitusehtojen 5. kohdan mukaisesti.

Osapuolten kesken on sovittu muuta, mitä: _____

5. Sikäli kuin tässä sopimuksessa ei ole toisin sovittu, noudatetaan osapuolten välillä VTA-SJL freelancer-tehtävien toimitus- ja myyntiehtoja siinä muodossa, jossa ne on hyväksytty 20.5.2005.

Paikka ja aika _____

Ostaja

Tekijä

III SOPIMUSMALLI B TOISTUVAT TOIMEKSIANNOT

_____ ostajana ja _____ tekijänä

ovat sopineet VTA-SJL freelancer-tehtävien toimitus- ja myyntiehtojen mukaisesti seuraavaa:

1. Sopimuksen kohteena oleva aineisto määritellään

kunkin toimeksiannon yhteydessä erikseen

muuten sovitulla tavalla

miten: _____

Aineiston valmistumisaika sovitaan

kunkin toimeksiannon yhteydessä erikseen

muuten

miten: _____

2. Myyntihinta

sovitaan kunkin toimeksiannon yhteydessä erikseen

määräytyy muuten

miten: _____

3. Maksuaika on _____

4. Ostajan oikeudet

Ostajan oikeudet määräytyvät VTA-SJL toimitusehtojen 5. kohdan mukaisesti.

Osapuolten kesken on sovittu muuta, mitä: _____

5. Tämä sopimus voidaan puolin ja toisin irtisanoa päättymään _____ irtisanomisaikaa noudattaen.
(liittojen suositus on kaksi kuukautta)

Irtisanomisaikaa ei ole.

6. Ostajan ja tekijän välillä on sovittu toimitus- ja myyntiehtojen 7. kohdan mukaisesta toimeksiantoihin rinnastettavan aineiston myynnistä kilpaileville viestimille seuraavaa:

7. Sikäli kuin tässä sopimuksessa ei ole toisin sovittu, noudatetaan osapuolten välillä VTA-SJL freelancer-tehtävien toimitus- ja myyntiehtoja siinä muodossa, jossa ne on hyväksytty 20.5.2005.

Paikka ja aika _____

Ostaja

Tekijä

LASKUMALLI

Lasku n:o _____/200_____

Laskun päivämäärä _____/200_____

Tekijä
Virall.nimi _____

Kaupparekisteri no

Osoite _____

Sotu/ly-tunnus

Kotipaikka _____

Alv rekisteröity
kyllä ei
Ennakkoperintä-
rekisteröity
kyllä ei

Puhelin _____

Tekijän pankki _____

Telefax _____

Tilinumero _____

Ostaja (yritys, lehti ja henkilö)

Laskutettava työ

Tekijänoikeuksista on alla mainitun palkkion osalta sovittu erikseen VTA-SJL free-lancer-tehtävien toimitus- ja myyntiehtojen 5. kohdasta poiketen seuraavaa:

A. Myynti ilman arvonlisäveroa (esim. jutut, kuvitus):

Palkkio _____ e

+ etukäteen sovitut kulut (arvonlisäverollinen määrä):
tarvittessa erittelyt liitteenä (kopiot tositteista liitteenä) _____ e

Arvonlisäveroton myynti yhteensä _____ e

B. Arvonlisäverollinen myynti (esim. valokuvat, taitto):

Palkkiot (ilman arvonlisäveroa) _____e

+ etukäteen sovitut kulut (ilman ostoihin sisältyvää arvonlisäveroa;
tarvittaessa erittely liitteenä; kopiot tositteista liitteenä)

_____e

Myynti yhteensä (ilman arvonlisäveroa)

_____e

+ arvonlisävero 22 %

_____e

Arvonlisäverollinen myynti yhteensä

_____e

C. Laskun loppusumma (arvonlisäveroton ja -verollinen myynti) yhteensä

_____e

Tekijä vastaa tämän toimeksiannon osalta itse YEL-eläketurvastaan.

Laskun kohteena olevan toimeksiannon ehdot määräytyvät muutoin 20.5.2005
sovittujen VTA-SJL freelancer-tehtävien toimitus- ja myyntiehtojen mukaisesti.

Maksuehto 14 vrk, netto, eräpäivä _____/200__

Laskua koskevat huomautukset on tehtävä 8 vrk:n kuluessa.

Laskuttajan allekirjoitus _____

Ostajan hyväksyminen _____

Nimenselvennys _____